

Planlagte reformer og arbeidskraftbehov i det kommunale tjenestetilbudet mot år 2010

Eline Aas

For å holde 1997-nivå på tjenestetilbudet i kommunale sektorer, må sysselsettingen i kommuneforvaltningen øke med tilsammen om lag 40 000 årsverk (10 prosent) i årene frem mot 2010. Årsaken er en økning i antall eldre. En innføring av planlagte reformer i det kommunale tjenestetilbudet fører til at sysselsettingen må øke med tilsammen om lag 85 000 årsverk (20 prosent) i samme periode. I 2010 vil sysselsettingen med reformer være om lag 10 prosent høyere sammenlignet med en situasjon uten reformer. Dette viser beregninger utført ved hjelp av en modell for kommunal sysselsetting. Reformene omfatter handlingsplanen for eldreomsorg, psykiatriplanen og konsekvenser av endringer i sosialtjenesteloven, fastlegeordningen, reform 97, reform 94 og full barnehagedekning i år 2000.

Innledning og konklusjoner

Kommunal sektor er en viktig del av norsk økonomi. Som produsent av velferdstjenester sysselsetter kommuneforvaltningen i Norge om lag 20 prosent av alle sysselsatte. Det er derfor av interesse å studere hvordan den kommunale sysselsettingen forventes å utvikle seg fremover under ulike forutsetninger om tjenestetilbudet.

Ressursbruken i kommunal tjenesteyting avhenger blant annet av befolkningens størrelse og sammensetning samt utviklingen i standarder og dekningsgrader (se definisjoner i boks 1). For å gi en oversikt over hvordan ulike forutsetninger om disse forholdene påvirker behovet for arbeidskraft i kommunale tjenesteytende sektorer, presenteres i denne artikkelen beregninger basert på en fremskrivingsmodell for kommunal sysselsetting, kalt MAKKO.

MAKKO er en modell som anslår sysselsettingen i kommunal forvaltning ut fra antagelser om utviklingen i dekningsgrader og standarder og demografiske forhold. Vi har utført to illustrerende beregninger av arbeidskraftbehovet i kommunene mot 2010, kalt henholdsvis konstantalternativet og reformalternativet. I konstantalternativet antar vi at standarder og dekningsgrader holdes konstant på 1997-nivå. Dette alternativet gir en økning i sysselsettingsbehovet i kommunene på tilsammen om lag 40 000 årsverk frem mot 2010. Årsaken er en forventet økning i tallet på eldre, spesielt de over 80 år. Denne gruppen utgjør en vesentlig andel av brukerne innenfor pleie og omsorg og somatiske spesialisthelsetjenester.

Ved siden av konstantalternativet presenteres et reformalternativ som viser forventet utvikling i kommunal syssel-

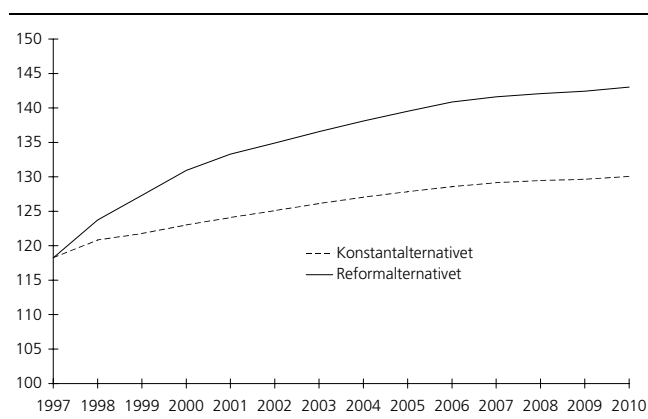
Boks 1. Definisjon av begreper

En *standard* defineres som antall timeverk per bruker av en tjeneste, som f.eks. klient, beboer, pasient eller elev.

En *dekningsgrad* defineres som forholdstallet mellom antall personer som mottar en tjeneste og befolkningen som tjenesten retter seg mot.

setting når vi tar hensyn til virkningen av planlagte reformer på standarder og dekningsgrader. Boks 2 gir en oversikt over reformer vi studerer i denne artikkelen. Fremskrivningene gir blant annet som resultat at sysselsettingen i pleie- og omsorgssektoren i 2010 blir 12 prosent høyere i reformalternativet enn i konstantalternativet (om lag 12 300 årsverk). I barnehagesektoren vil full barnehagedekning for ett- til femåringer kreve en økning i sysselsettingen i forhold til konstantalternativet på 27 prosent i 2000 (om lag 8 900 årsverk).

Figur 1. Bruttoproduktet i 1997-kroner, 1997-2010. Mrd. 1997-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Eline Aas, konsulent ved Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller. E-post: eline.aas@ssb.no

I nasjonalregnskapet er bruttoproduktet i kommunal sektor beregnet ut fra kostnadssiden. Bruttoproduktet består av lønnskostnader og kapitalslit. Figur 1 viser hvordan bruttoproduktet i kommuneforvaltningen utvikler seg fra 1997 til 2010, med antagelse om at kostnadene per årsverk holdes konstant på 1997-nivå. Fra 2010 vil konstantalternativet kreve en årlig ekstrakostnad, målt i 1997-kroner, på 11 milliarder kroner, mens reformalternativet vil kreve en ekstrakostnad på 24 milliarder kroner årlig.

Sysselsetting i kommuneforvaltningen, 1988 - 1997

Før vi omtaler fremskrivingene, vil vi gi en oversikt over utviklingen i sysselsettingen i de ulike kommunale sektorene det siste tiåret.

Tabell 1 viser nasjonalregnskapets tall for sysselsetting i kommuneforvaltningen, målt i årsverk. Tabellen viser en vekst i sysselsettingen fra 1988 til 1997 for alle sektorer, med unntak av grunnskolesektoren. Sysselsettingsnedgangen i grunnskolene har sammenheng med lavere barnetall. Reform 97 øker sysselsettingen i grunnskoler og reduserer sysselsettingen i barnehager i 1997, men de foreløpige anslagene er beheftet med usikkerhet.

Undervisningsens andel av sysselsettingen i kommuneforvaltningen ble redusert fra 29 prosent i 1988 til 25 prosent i 1996. Helse- og sosialtjenestene har på den annen side økt sin andel fra 50 prosent av sysselsettingen i 1988 til 56 prosent i 1996, mens sysselsettingsandelen i annen kommunal produksjon har holdt seg noenlunde stabil. Samlet sysselsetting i kommuneforvaltningen har økt med 19 prosent fra 1988 til 1996. For å forklare sysselsettingsøkningen fra 1988 til 1996, har vi ved hjelp av MAKKO beregnet hva sysselsettingen ville ha vært med 1996-nivå på standarder og dekningsgrader for hele perioden. Sysselsettingsveksten

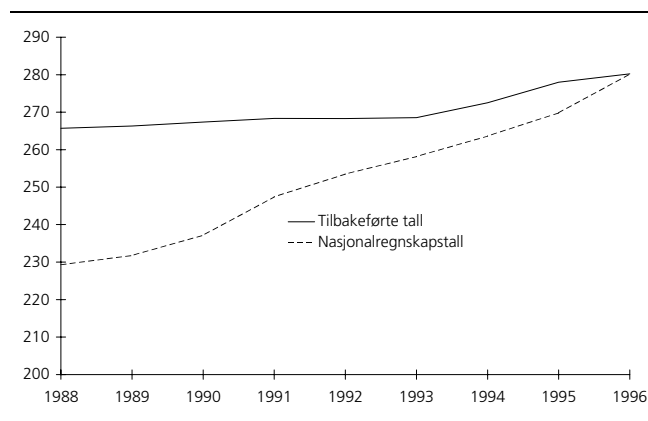
Tabell 1. Årsverk i kommunal tjenesteproduksjon, 1988 - 1997. Tall i tusen

	1988	1996	1997*
Grunnskoler	60,6	57,6	60,0
Videregående skoler	25,8	31,2	30,3
Annen undervisning	7,2	11,1	10,9
Undervisning i alt	93,6	99,9	101,2
Somatiske spesialisthelsetjenester	48,3	54,9	57,6
Barnehager og fritidshjem	15,9	32,4	32,4
Pleie og omsorg	64,9	90,7	91,8
Psykisk helsevern	13,6	13,2	16,2
Andre helsetjenester	17,1	26,4	25,7
Helse- og sosialtjenester i alt	159,9	217,6	223,7
Annen kommunal tjenesteproduksjon	67,5	75,4	77,8
Kommuneforvaltningen i alt	321,0	392,9	402,6

* Tallene for 1997 er foreløpige anslag.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, nasjonalregnskapet.

Figur 2. Årsverk i utvalgte kommunale sektorer og beregnede årsverk når standarder og dekningsgrader holdes konstant på 1996-nivå, 1988-1996. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

kan dekomponeres i endringer i standarder og dekningsgrader og demografiske forhold ved å tilbakeføre standarder og dekningsgrader på 1996-nivå.

Figur 2 viser summen av årsverkene i grunnskoler, videregående skoler, somatiske spesialisthelsetjenester, barnehager, pleie og omsorg og psykisk helsevern¹. Tilbakeføringen har basis i 1996 fordi vi ønsker å se bort fra virkningene av reform 97. Figuren viser at standarder og dekningsgrader på 1996-nivå ville ha krevd en høyere sysselsetting i 1988, tilsvarende 16 prosent over den faktiske. Dekomponeringen viser at 80 prosent av økningen i sysselsettingen i perioden 1988 til 1996 kan forklares med høyere standarder og dekningsgrader mens de resterende 20 prosent skyldes endringer befolkningens sammensetning og størrelse.

MAKKO – en modell for kommunal sysselsetting og produksjon

MAKKO er en modell som beskriver sammenhengen mellom kommunal sysselsetting og tjenesteproduksjon på den ene side og befolkningens sammensetning, dekningsgrader og standarder i ulike tjenesteytende sektorer på den annen side (se Langørgen (1994 og 1995) for en nærmere beskrivelse av modellen).

Sysselsettingen i en produksjonssektor i MAKKO blir bestemt ut fra sammenhengen

$$l_j = s_j c_j p_j$$

der l_j er utførte timeverk i sektor j , s_j er standarden i sektor j , c_j er dekningsgraden i sektor j og p_j er folkemengden som tjenesten i sektor j retter seg mot. I MAKKO bestemmes p_j utenfor modellen (se f.eks. Statistisk sentralbyrå, 1996), s_j og c_j er parametre som kan bestemmes av modellbrukeren (f.eks. settes konstant på 1996-nivå), mens l_j bestemmes av modellen.

1 Figuren omfatter kun disse sektorene fordi øvrige sektorer ikke er tilrettelagt for denne typen dekomponering.

Boks 2. Oversikt over reformer i det kommunale tjenestetilbudet

Reform 97

Skolestart for seksåringer høsten 1997.

Reform 94

Alle som har fullført grunnskole våren 1994 eller senere har rett til heltids videregående opplæring fra høsten 1994.

Full barnehagedekning innen år 2000

Med full barnehagedekning mener vi i denne artikkelen at dekningsgraden for ett- og toåringer være 60 prosent og for tre- til femåringer 80 prosent.

Handlingsplan i eldreomsorgen

Planen innebærer flere plasser og årsverk til pleie- og omsorgssektoren.

Psykiatriplanen

Planen innebærer en økning i antall årsverk i psykisk helsevern.

Endringer i sosialtjenesteloven

Flere vernepleiere til pleie- og omsorgssektoren som følge av endringer i sosialtjenestelovens §6 om begrensning og kontroll med bruk av tvang.

Fastlegeordningen

En økning i antall årsverk i kommunehelsetjenesten (en del av sektoren andre helsetjenester).

I MAKKO deles kommunal forvaltning opp på sektornivå, og det er lagt inn standarder, dekningsgrader og folkemengde for grunnskoler, videregående skoler, somatiske spesialisthelsetjenester, barnehager og fritidshjem, pleie og omsorg og psykisk helsevern.

Alternative fremskrivninger av kommunal sysselsetting

Vi velger her å behandle konstantalternativet som referansebane for fremskrivingen av sysselsettingen mot år 2010. Denne referansebanen fremskriver sysselsettingen ut fra konstante standarder og dekningsgrader. I tillegg presenteres et reformalternativ. Fremskrivingene bygger på anslag for befolkningsutviklingen etter alder (se Statistisk sentralbyrå, 1996), og vi har i begge banene forutsatt en befolkningsutvikling som i hovedalternativet med middels befolkningsvekst. Vi antar dermed at reformene ikke påvirker den demografiske utviklingen.

Boks 3 gir en oversikt over de to fremskrivingsalternativene. Vi omtaler nå nærmere forutsetninger som er lagt til grunn i de ulike kommunale sektorene.

Forutsetningene bak fremskrivingene av sysselsetting i grunnskoler, videregående skoler, somatiske spesialisthelsetjenester og barnehager

Grunnskoler legger de samme forutsetningene til grunn i begge fremskrivingsalternativene. Reform 97 (se boks 2)

Boks 3. Fremskrivingsalternativer

Konstantalternativet

I dette alternativet holdes alle standarder og dekningsgrader konstant på 1997-nivå, med unntak for grunnskolen og somatiske spesialisthelsetjenester som tar utgangspunkt i henholdsvis standarder og utskrivningsrater for 1996.

Reformalternativet

- Full barnehagedekning innen år 2000, dvs. en gradvis oppjustering av dekningsgraden for ett- og toåringene til 60 prosent og 80 prosent for tre- til femåringene frem mot 2000. Dekningsgraden holdes deretter konstant på dette nivået.
- Dekningsgraden i videregående skoler økes for 1998 fra 357 prosent av et gjennomsnittlig avgangskull i grunnskolen til 375 prosent. Deretter holdes dekningsgraden konstant på dette nivået.
- Fastlegeordningen får tilført 120 årsverk i 2000 og 75 årsverk i 2001 og 2002. Dette fører til en økning i andelen "andre helsetjenester" i forhold til "totale helsetjenester". For 1998 og 1999 holdes andelen konstant på 1997-nivå og fra 2003 holdes den konstant på 2002-nivå.
- Institusjonene i pleie og omsorg får for årene 1998 til 2001 tilført 800 plasser per år og 785 årsverk per år. Fra 2002 holdes standarder og dekningsgrader konstant på 2001-nivå.
- Hjemmetjenesten i pleie og omsorg får for årene 1998 til 2001 tilført 6033 plasser per år og 2600 årsverk, derav 385 vernepleiere. Antall vernepleiere fortsetter å øke frem til 2010 med 385 per år. Fra 2002 til 2010 holdes dekningsgradene konstant på 2001-nivå.
- Psykisk helsevern får tilført 1160 årsverk i året for perioden 1999 til 2006. Fra 2007 til 2010 holdes standarden konstant på 2006-nivå.

ble innført ved skolestart høsten 1997. I MAKKO-modellen innebærer reformen en omdefinering av befolkningsgrunnlaget, p , for denne sektoren. I fremskrivingene har vi for 1997 tatt med halvparten av seksåringene, mens vi for 1998 har tatt med hele aldersgruppen. Fordi det er betydelig usikkerhet knyttet til nasjonalregnskapets foreløpige anslag på sysselsettingen for 1997, har vi beregnet sysselsettingen ut fra standarden i 1996. Beregnet sysselsetting i 1997 blir da 65 700 årsverk, til forskjell fra det foreløpige anslaget i nasjonalregnskapet på 60 000. Dekningsgraden er i grunnskolesektoren tilnærmet lik 1.

Reform 94 medfører at alle elever som har fullført grunnskolen våren 1994 eller senere, lovfestet har rett til treårig heltids *videregående opplæring*. I konstantalternativet benyttes standarden og dekningsgraden for 1997. I reformalternativet økes dekningsgraden i 1998 for videregående opplæring fra 357 til 375 prosent av et gjennomsnittlig avgangskull fra grunnskolen. MAKKO har en noe annen definisjon på elever enn det som følger av lov om videregående opplæring, men i fremskrivingene justeres dekningsgraden for 1998 slik at den er konsistent med definisjonen av elever i følge loven.

Somatiske spesialisthelsetjenester blir også behandlet likt i begge fremskrivingene. Sektoren omfatter alle kommunale somatiske sykehus, poliklinikker, spesialiskehjem, sykestuer, fødehjem og opptreningsinstitusjoner. Vi definerer standarder i denne sektoren som antall timeverk per døgnpasientekvivalent. I en døgnpasientekvivalent inngår polikliniske konsultasjoner, og disse blir omregnet til innleggelser for at de skal kunne inngå i produksjonsmålet for døgnpasienter. I modellen inngår også utskrivningsrater for ulike aldersgrupper, dvs. andel utskrivninger for en aldersgruppe i forhold til total befolkning i den samme aldersgruppen. I fremskrivingene tar vi utgangspunkt i utskrivningsratene for 1996 pga. manglende tall for 1997.

I *barnehagene* defineres standarden som antall timeverk per barneekvivalent. En barneekvivalent er definert som et barn i alderen tre til seks år med barnehageplass og full oppholdstid, dvs. 41 timer per uke. Et barn i alderen null til to år med full oppholdstid utgjør i modellen to barneekvivalenter fordi det er krav til dobbelt bemanning for denne aldersgruppen. Dekningsgraden er andelen barn i et årskull som ønsker barnehageplass og som har fått plass. Full barnehagedekning betyr at alle som etterspør barnehageplass får plass, og det antas at ikke alle ønsker barnehageplass (se bl.a. Blix (1993)). Svangerskapspermisjonen innebærer at få etterspør barnehageplass før barnet nærmer seg ett år. I likhet med i grunnskolene, vil reform 97 innebære en omdefinering av folkemengden, p_j , for denne sektoren. Eventuelle konsekvenser av innføring av kontantstøtte er ikke behandlet i denne artikkelen.

Følgene av reformene i pleie- og omsorgssektoren, psykisk helsevern og andre helsetjenester for standarder og dekningsgrader

Pleie- og omsorgssektoren omfatter aldershjem, alminnelige somatiske sykehjem, kombinerte alders- og sykehjem, serviceboliger, hjemmetjenester og tjenester til psykisk utviklingshemmede. I modellen fordeles sysselsettingen på hjemme- og institusjonsbaserte tjenester.

Reformen i eldreomsorgen er vedtatt i Stortinget og bygger på Stortingsmelding nr. 50 (1996-1997). Det legges opp til flere nye plasser til heldøgns pleie og omsorg, for å sikre et visst minstenivå (utjevne kommuneforskjeller) og til omgjøring av plasser til enerom. I tillegg kommer tilførsel av flere årsverk. Videre innebærer Stortingets endringer av sosialtjenestelovens §6 økt sysselsetting av vernepleiere. Dette er en del av den totale økningen i antall årsverk i pleie- og omsorgssektoren.

Psykisk helsevern omfatter psykiatriske sykehus, klinikker, psykiatriske sykehjem og bo- og behandlingssenter. Stortingsproposisjon nr. 63 (1997-98) medfører en økning i antall årsverk i psykisk helsevern.

Kommunehelsetjenester faller inn under sektoren for *andre helsetjenester* i MAKKO. Andre helsetjenester antas å utgjøre en fast andel av totale helse- og sosialtjenester, der

totale helse- og sosialtjenester består av somatisk spesialisthelsetjeneste, barnehager, pleie og omsorg og psykiatri.

MAKKO anslår, som tidligere nevnt, sysselsettingen i kommunale sektorer ut fra gitte standarder og dekningsgrader. I handlingsplanen for eldreomsorgen publiseres tall for sysselsettingsveksten og økningen i antall plasser. Modellen må dermed omdefineres slik at vi får beregnet endringene i standarder og dekningsgrader for de årene som planene gjelder.

I den omdefinerte modellen finner vi en vekstbane for dekningsgradene i hjemmetjenester og institusjonsbaserte tjenester. Vi antar at dekningsgradene i henholdsvis institusjoner og hjemmetjenester øker prosentvis like mye for alle aldersgrupper. Standarden i psykisk helsevern justeres slik at den er konsistent med psykiatriplanen. Økning i helsepersonell som følge av fastlegeordningen fører til at andelen andre helsetjenester av totale helse- og sosialtjenester blir høyere.

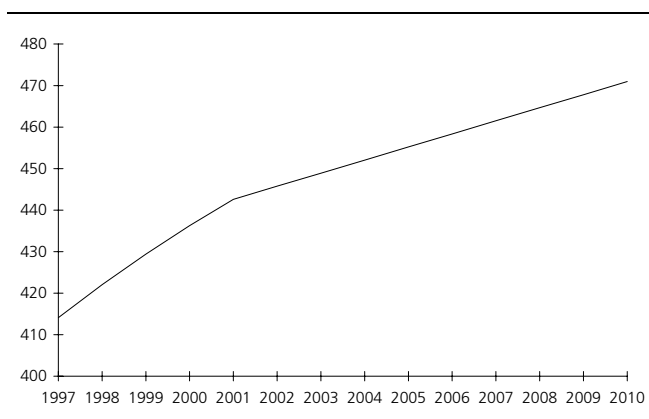
Handlingsplan for eldreomsorgen og endringer i sosialtjenesteloven gjøre seg gjeldende fra 1998 til 2010. Det antas at standarden for nye plasser til heldøgns pleie og omsorg er lik 0,9 årsverk per plass både i institusjoner og hjemmetjenester. I forhold til tidligere år medfører dette en nedgang i standarden for institusjonsbaserte tjenester og en økning for hjemmetjenester.

Flere plasser som følge av handlingsplan for eldreomsorgen medfører en endring i dekningsgrader for årene 1997 til 2001 for hjemmetjenester og institusjonsbaserte tjenester. Fra 2001 holdes dekningsgradene konstant. Reformen virker inn på dekningsgradene til aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og 90 år og over. Vi antar at dekningsgraden for aldersgruppen 0 til 66 år vil være upåvirket av reformen.

Institusjonsbaserte tjenester i pleie- og omsorgssektoren får ubetydelige endringer i dekningsgradene. Dette skyldes at den prosentvise økningen i antall plasser om lag tilsvarende den prosentvise økningen i antall eldre fra 80 år og over. Det er en viss nedgang i antall personer i aldersgruppen 67 til 79 år, men dekningsgraden for denne gruppen er så lav at det i liten grad påvirker behovet for plasser. Dekningsgradene for de ulike aldersgruppene i hjemmetjenester øker med 15,6 prosent fra 1997 til 2001 som følge av flere plasser.

Tilførsel av årsverk i pleie- og omsorgssektoren påvirker standarden for institusjonsbaserte tjenester. Standarden vil endres fra 1998 til 2001, for deretter å holdes konstant. For hjemmetjenester vil standarden endres i hele perioden (1997 til 2010), pga. at antall vernepleiere øker (se også boks 2).

Standarden i institusjonene reduseres svakt. Dette skyldes at de nye plassene i handlingsplanen antas å kreve 0,9 årsverk, noe som tilsvarende 1300 timeverk. I 1997 var standarden 1653 timeverk per beboer. Dette fører til at den gjennomsnittlige standarden for beboerne gradvis reduseres.

Figur 3. Standarden for hjemmetjenester i reformalternativet, 1997-2010. Antall timeverk per mottaker

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Siden antall plasser øker relativt lite, reduseres standarden kun med 1 prosent i forhold til nivået i 1997.

I figur 3 ser vi at flere årsverk i hjemmetjenestene fører til en økning i standarden fra 414 timeverk per mottaker i 1997 til 470 timeverk per mottaker i 2010. Demografiske forhold og økt tilgang på vernepleiere forklarer endringen i standarden fra 2001 til 2010.

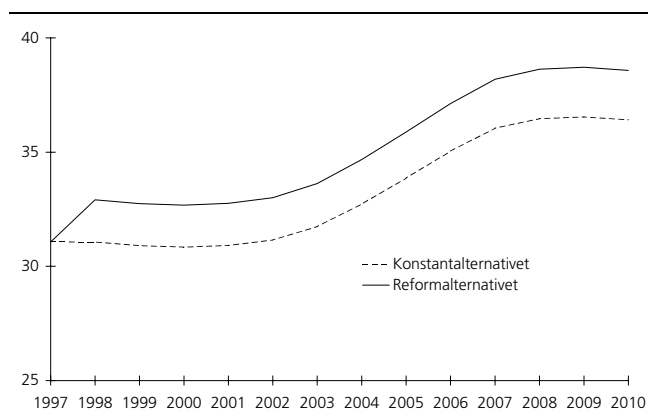
Fremskrivingsresultater; arbeidskraftbehovet i kommuneforvaltningen

Grunnskolesektoren påvirkes ikke av reformene omtalt ovenfor, og arbeidskraftbehovet i denne sektoren blir dermed likt i de to alternativene. Antallet årsverk i denne sektoren øker frem mot 2010, og denne økningen skyldes kun endringer i demografiske forhold. Seksåringene utgjør en stor del av økningen i befolkningsgrunnlaget for i grunnskolene i 1998 som følge av reform 97.

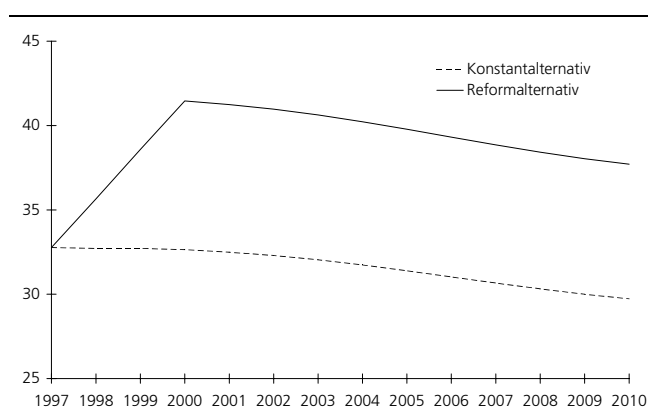
I videregående skoler fører en oppgradering av dekningsgraden til en økning i sysselsettingen i reformalternativet på 6 prosent i 2010 relativt til konstantalternativet, se figur 4.

Arbeidskraftbehovet i sektoren for somatiske spesialisthelsetjenester vil, i likhet med grunnskolesektoren, være upåvirket av reformene. Økningen i antall utførte årsverk skyldes endringer i demografiske forhold, blant annet at antall personer i aldersgruppen over 79 år antas å øke med 18 prosent fra 1997 til 2010. Denne gruppen utgjør en stor andel av brukerne.

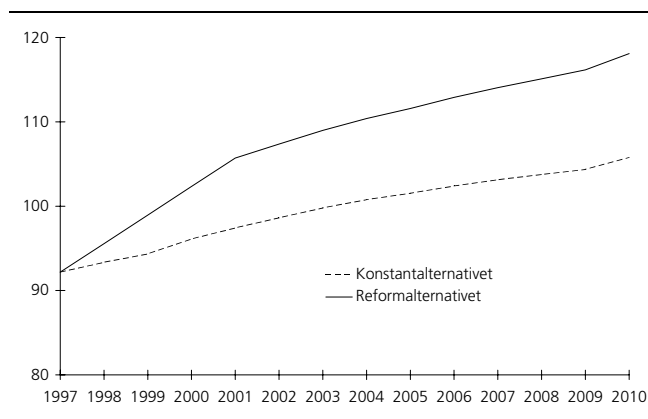
I figur 5 ser vi utviklingen i antall utførte årsverk i barnehagesektoren i reformalternativet og konstantalternativet. Antall årsverk i reformalternativet øker sterkt frem mot 2000 som en følge av full barnehagedekning. Fra 2000 til 2010 reduseres sysselsettingen som følge av reduserte barnetall. Konstantalternativet viser derfor en tilsvarende reduksjon. Differansen i årsverk mellom konstantalternativet og reformalternativene skyldes ulike standarder og dekningsgrader. I forhold til konstantalternativet i 2010 kre-

Figur 4. Årsverk i videregående skole, 1997-2010. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 5. Årsverk i barnehager, 1997-2010. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

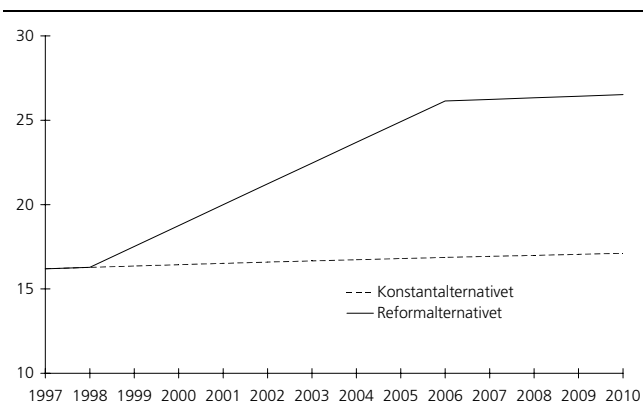
Figur 6. Årsverk i pleie- og omsorgssektoren, 1997-2010. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

ver reformalternativet en økning i antall årsverk på 27 prosent.

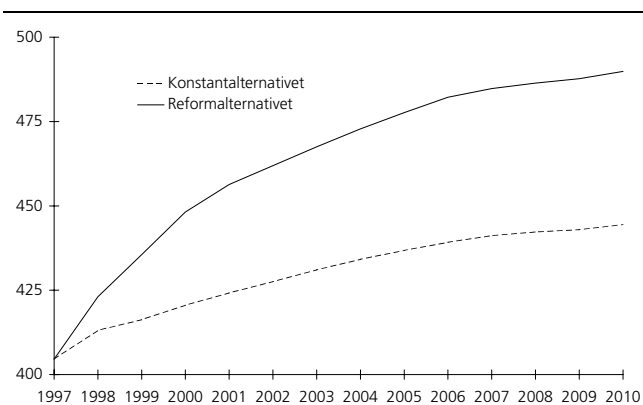
Reformene i pleie og omsorg innebærer endringer i dekningsgrader og standarder, og det er disse endringene som skiller konstantalternativet fra reformalternativet i figur 6. I 2010 gir reformene en økning i antall årsverk på 12 prosent

Figur 7. Årsverk i psykisk helsevern, 1997-2010. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 8. Årsverk i kommunal forvaltning, 1997-2010. Tall i tusen

Kilde: Statistisk sentralbyrå

i forhold til konstantalternativet. Økningen i konstantalternativet gjennom perioden skyldes en befolkningsøkning i de eldste aldersgruppene.

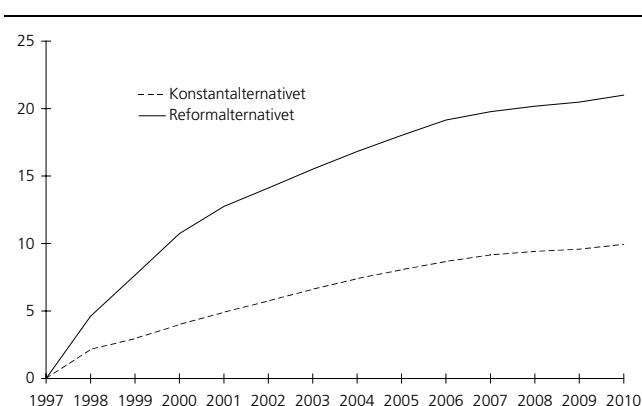
I figur 7 ser vi at antall utførte årsverk innenfor psykisk helsevern øker kraftig i reformalternativet relativt til konstantalternativet frem til 2006, for så å flate ut. Sysselsettingsendringen flater ut fordi standarder og dekningsgrader holdes konstant fra 2006. I 2010 krever reformalternativet en økning i antall årsverk på 55 prosent i forhold til konstantalternativet.

I sektoren andre helsetjenester er antall årsverk i 2010 15 prosent høyere i reformalternativet enn i konstantalternativet. Fastlegeordningen bidrar med 6 prosentpoeng av disse.

Som en oppsummering viser vi i figur 8 utviklingen i antall årsverk i kommuneforvaltningen totalt for de to fremskrivingsalternativene.

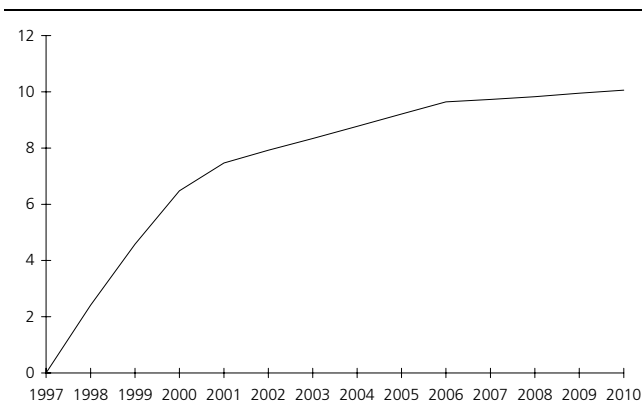
Konstantalternativet innebærer et samlet arbeidskraftbehov for perioden 1998 til 2010 på om lag 40 000 ekstra årsverk i forhold til 1997. Dette tilsvarer en økning på 10 prosent fra 1997 til 2010, se figur 9. Reformalternativet gir i sam-

Figur 9. Prosentvis økning i arbeidskraftbehovet for konstantalternativet og reformalternativet i forhold til 1997, 1997-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 10. Prosentvis økning i arbeidskraftbehovet i reformalternativet i forhold til konstantalternativet, 1997-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå

me periode et behov på 85 000 ekstra årsverk, noe som er en økning på 21 prosent i forhold til 1997. I 2010 krever reformalternativet om lag 10 prosent høyere sysselsetting enn konstantalternativet.

Avsluttende kommentarer

I artikkelen har vi helt sett bort fra innføring av kontantstøtte til småbarnsforeldre. Kontantstøttereformen kan blant annet føre til at etterspørselen etter barnehageplasser reduseres, slik at definisjonen av full barnehagedekning blir lavere for ett- og toåringer enn det vi har benyttet i reformalternativet. Sysselsettingsbehovet og endringer i dekningsgrader i barnehagesektoren som følge av innføring av kontantstøtte vil være en interessant problemstilling å studere innenfor modellrammeverket til MAKKO. Det kan være en fordel å vente med en slik analyse til reformen har virket en stund, fordi vi da har muligheten til å observere eventuelle endringer i barnehagetilbudet og hvor mange som mottar kontantstøtte. Dette kan være med på å gi sikrere anslag på full barnehagedekning i en fremskriving.

Referanser

Blix, Karin Wenche Schytte (1993): *Barnehager: Behov, etterspørsel og fordeling*, INAS rapport 93:8, 78.

Langørgen, Audun (1994): Framskrivning av sysselsettingen i kommuneforvaltningen, Rapporter 94/24, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, Audun (1995): Virkningen av politiske reformer på antall tilsynsplasser og sysselsettingen i barnehager, *Økonomiske analyser* 1995, 5, Statistisk sentralbyrå, 21-25.

Statistisk sentralbyrå (1996): *Befolkningsframskriving 1996 - 2050*, Ukens statistikk, 46, 1996.

Stortingsmelding nr. 50 (1996-97): *Handlingsplan for eldreomsorgen*, Sosial- og helsedepartementet, 1997.

Stortingsmelding nr. 26 (1997-98): *Begrensing og kontroll med bruk av tvang i tjenesteyting*, Sosial- og helsedepartementet, 1998.

Stortingsproposisjon nr. 63 (1997-98): *Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999 - 2006 - Endringer i statsbudsjettet for 1998*, Sosial- og helsedepartementet, 1998.